KONU ARTI ÜRÜNDEN SOSYAL SINIFLARA

Artı Üründen Sosyal Sınıflara

Tarımla geçinen toplumlarda kuraklık, beraberinde kıtlığı getirdiği için önemli bir sorun olmuştur. Bu bölgelerde "artı ürün" üretmek ve bunları depolamak son derece önemlidir. Örneğin Mezopotamya'nın kurak olması, sulamalı tarımı zorunlu kılmıştır. Bu yüzden bölgede sulama kanallarının yapılmasıyla üretim artmış ve ürün fazlası yani artı ürün ortaya çıkmıştır. Böylece artı ürünü organize etmek için üretimin planlanması, ürünün depolanması ve korunması gerekli hâle gelmiştir.

Çiftçi, esnaf, tüccar, din adamı, savaşçı gibi yeni sınıflardan oluşan daha büyük topluluklar şehir toplumunun doğmasını sağlamıştır. Mısır'da ise artı ürün firavunların sarayında toplanmıştır. Sermaye ve üretim araçlarının toplanma yeri olan firavunun sarayı, aynı zamanda ürünün de toplandığı bir zenginlik merkezi hâline gelmiştir.

Mezopotamya'da topraklar özel mülkiyet altında iken Mısır'da firavun, tüm toprakların sahibidir.

Bunun yanında tapınak toprakları ve subayların emekleri karşılığında edindiği topraklar da vardır.

Toprakları kullanan köylüler ise kiracı durumundadır. Sümerlerde toprak mülkiyeti; tapınaklara ait topraklar, kent yöneticilerine ait topraklar ve ortakçı usulü ile işletilen köylülere ait topraklar olmak üzere üçe ayrılmıştır.

Hititlerde ise toprak, küçük ve büyük tımar parçalarına bölünmüştür. İlk çağlardan itibaren devletler vergi toplamaya ihtiyaç duymuştur. Özellikle savaş zamanlarında halktan vergi alınmıştır. Vergiler, genellikle emek yoluyla ödeme, ayni ödeme ve nakdî ödeme şekilleriyle tahsil edilmiştir. Mısır'da vergiler ve kiralar, tüm ekili topraklardan düzenli bir şekilde firavun adına toplanmış ve kamu binalarında çok sayıda insan çalıştırılmıştır.

Mısır'da köylüler de ortakçı olarak vergi vermekle yükümlüdür. Sümerlerde ise hür vatandaşlar vergi ödemek zorundayken Urgakina, sosyal adaletsizliği önlemek için birçok vergiyi kaldırmıştır.

Güçlü bir yapıya sahip olan Roma'da tarımdan elde edilen fazla ürünün vergilendirilmesiyle oluşan kaynaklar; orduyu, bürokrasiyi ve şehirli nüfusu beslemiştir.

İlk Çağ'da toplum; asiller, din adamları, hürler ve köleler gibi sınıflara ayrılmıştır. Toprağa sahip olan soylular, yüzyıllar boyunca geçerli olacak güçlü statüler kazanarak sosyal, ekonomik, siyasi gücün belirleyicisi olmuştur. Bu süreç tarım toplumlarının yönetim şekli olan monarşiyi ortaya çıkarmıştır.

Orta Çağ Avrupası'ndaki feodalite sisteminde, ayni vergiler devam etmekle birlikte ordunun ihtiyaçları etrafı surlarla çevrili kalelerde yaşayan feodal beyler tarafından karşılanmıştır.

XIII. yüzyıldan itibaren devletler, giderlerini karşılayamadığı için düzenli vergilendirme uygulamasına başlamıştır.

Zamanla para ekonomisinin gelişmesi vergilerin alınmasını kolaylaştırmıştır. Batı ve Orta Avrupa ülkelerinde toprak sahibi olan senyörün; siyasi, ekonomik, hukuki ve askerî haklara sahip olduğu ve temeli toprak köleliğine dayanan toplum düzenine "feodalizm" denmektedir.

Feodalizmde askerî ve mali hâkimiyetin devlete ait olması gerekirken bu haklara senyörler sahip olmuştur.

Senyörler, kendisinin ve malikâne sınırları içerisinde bulunanların güvenliğini sağlamak zorundadır.

Köleler, serfler ve hür köylüler, korunma ve adalet karşılığında senyörlere mal ve hizmet üretmekle yükümlüdür.

İLK VE ORTA ÇAĞ'DA TOPLUMSAL TABAKALAŞMA

Toplumsal tabakalaşma, insanlar arasındaki ekonomik ve toplumsal eşitsizliğin görünür hâle gelmesidir. Buna göre toplumlar, hiyerarşik bir düzen içerisinde sınıflandırılır. Tarih boyunca kölelik, kast sistemi ve mevkiye bağlı sistem gibi toplumsal tabakalaşmalardan söz edilebilir.

Kast sistemi; Brahmanlar (din adamları), Ksatriyalar (askerler ve soylular), Vaysiyalar (sanatkar, tüccar ve köylüler) , Südralar (işçiler) ve Paryalar(köleler) sınıflarından oluşmuştur. Bu sistemde herkes, bir daha terk edemeyeceği bir kast içinde doğar, bu kasttan eş seçer ve bu kast içinde ölür. Her kast bireyinin alabileceği eğitim ve yapabileceği meslek türleri bellidir. Bu düzende insanların diğer kastların üyeleriyle bağlantı kurmaları engellenmiştir.

SORULAR

1- Kuraklık; tarımla geçinen toplumlarda beraberinde kıtlığı getirdiği için önemli bir sorundu. Bu bölgelerde "artı ürün" üretmek ve bunları depolamak son derece önemliydi. Artı ürün, kurak bölgelerde hayati öneme sahipti. Artı ürüne sahip olan yerleşim merkezleri avantajlı duruma geçerdi ve bu durum onlara güç kazandırdı. Sulama kanallarının yapılmasıyla üretim arttı ve ürün fazlası yani artı ürün ortaya çıktı. Bu ürünü organize etmek için üretimin planlanması, ürünün depolanması ve korunması gerekli hâle geldi.

Bu paragrafa göre aşağıdakilerden hangisi artı ürün elde etmenin sonuçlarından olamaz?

A) Çiftçilik dışında yeni mesleklerin ortaya çıkması
B) Değiş tokuşun gelişmesi
C) Toplumda tabakalaşmanın ortaya çıkması
D) Feodal sistemin güçlenmesi
E) Şehir toplumunun oluşmaya başlaması

Cevap: D

2- Hindistan'da babadan oğula geçen bir mesleki yapı ile halkı sosyal sınıflara ayırıp, eşitliği ve millet olma bilincini engelleyen sistem aşağıdakilerden hangisidir?

A) Kast
B) Veda
C) Racalık
D) Brahmanizm
E) Feodalite

Cevap: A

3- Sulama tarımının yapıldığı Mezopotamya'da ortaya çıkan ürün fazlası yani artı ürünler tapınaklarda toplanmıştır. Ürünlerin kaydını tutan din adamları ise dağıtımı kontrol etmeye başlamışlardır. Böylece tapınak rahipleri toplumda üst tabakayı oluşturmuşlardır.

Mezopotamya'da "artı ürün" üretiminin;

I. Ürünlerin depolanmasının zorunlu hâle gelmesine,
II. Toplumda tabakalaşmanın yaşanmasına,
III. Kıtlık yaşanmasına

durumlarından hangilerine zemin hazırladığı söylenebilir?

A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) I ve II
D) II ve III
E) I, II ve III

Cevap: C